

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhiepiscopale, Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Păstorirea

păcătoșilor eliberați din prinsori
de Gavriil Hango.

III.

Iată pentru ce sunt atâția oameni nefericiți, cari cad de atâtea ori în temniță, pentru păcatele cele mai grele. Oricât de conștientos să-și împlinescă datorințele preoții dela închisori, activitatea lor, neputându-se extinde peste pragul închisorilor, de multeori nu aduce roadele dorite, căci dacă ceilalți lucrători ai viei nu priveghiază, vine vrăjmașul noaptea și samănă neghină în pământul lucrat și sămănat de ei. (Mat. XIII. 24-30).

Până la începutul veacului trecut aflăm puține urme la noi, că statul și biserica să fi făcut ceva pentru îndreptarea păcătoșilor din închisori. Până atunci statul se mărginea pentru îndreptarea acestora numai la mijloace de retorsiune, de înfricare, prin dictarea de pedepse corporale și în bani, de multeori dintre cele mai barbare, iar biserica cel mult dacă din când în când le trimetea câte un preot ca să-i mărturisească și cuminece, ori ca să-i petreacă la locul de osândă, dacă unii ori alții erau judecați la moarte.

S'a observat însă în curând, că pentru îndreptarea astorfel de păcătoși numai atâtea nu e de ajuns, și așa începând din primele decenii ale veacului trecut statul în conțelegere cu biserica a rânduit preoți, cari să-i cerceteze mai adeseori, făcându-le și servicii divine și catehizându-i, apoi mai târziu, începând cam de prin anii 1860, pe la închisorile mai mari a instituit preoți permanenți, și efectul binefăcător, acum mai multămitor, în curând s'a și arătat, căci atât numărul crimelor și al criminalilor, cât și cruzimea fărădelegilor nu peste mult

s'a împuținat și scăzut. Și situația acestora morală s'a ameliorat și mai mult, după ce statul s'a îngrijit, ca păcătoșii din închisori să învețe după putință și ceva meserii. Astfel s'a constatat apoi și aceea, că în timpuri normale, la săvârșirea crimelor, nu contribuie atâtea sărăcia materială, cât mai mult patima cea rea, în lipsa de educațiune intelectuală și morală.

Durere însă, căci nu peste mult s'a constatat și aceea ce de altcum era de prevăzut, că nici atâtea nu e de ajuns pentru îndreptarea și numai în parte mai considerabilă a multelor rele sociale și private în această direcțiune, căci la mulți decăzuți, până când sunt în prinsori, li se corump și risipesc familiile, fie din cauza sărăciei, fie din lipsa de supraveghiere din partea cuiva, iar ei după ce se eliberează, fiind cu totul desprețuiți din partea societății și neingrijiiți de ajuns din partea bisericii, cad de nou în mocirla păcatului și iar cad în temniță, mai cu seamă dacă nu au nici avere și nici de lucru nu capătă îndată, pentru că să se poată susține pe cale cinstită.

Statul s'a îngrijit încâtva și în privința aceasta, căci la delicuenții cu familii și cu avere puțină, pedepsele în bani le iartă, pe alții la eliberare îi ajută cu ceva, iar la alții cu purtări bune între condițiunile prescrise de lege le iartă chiar și o parte însemnată din pedeapsă, și dacă în timpul pedepsei cât li s'a ertat dovedesc și acasă o purtare neeseptionabilă, restul acesta li se iartă de tot. Ba în timpul din urmă între marginile legii le suspendând o cam împedecă în libertate, neavând încă autonomie, este religione de stat. Oficiile publice țin sărbătorile religiunii rom. catolice. Insuși regele trebuie să aibă această religione, iar moștenitorul de tron, conform sancțiunii pragmatice dela 1723 art. I și II asemenea numai în acel caz poate ocupa tronul, dacă e de religiunea rom. catolică. Incoronarea regelui se săvârșește de prelații și după ritual bisericii rom. catolice.

bună și să le ușureze îndreptarea. — Ce face însă societatea și biserica (înțeleg persoanele conducătoare) pentru ajutorarea familiilor celor deținuți și apoi pentru ajutarea acestora după eliberare până se pot reculege? S'a putut vedea din cele trei cazuri enarate de mine, la cari mai adaug următorul caz, pentru că să se vadă și mai bine, cum decăd multe familii ale celor deținuți, dacă nu este cine să le sprijinească, nici moralicește, nici materialicește. Il voi expune în articolul următor.

Organizarea bisericilor în Ungaria.

— Scrisori către un coleg. —

VI.

Frate! Desigur vei căuta să-ți esplici, că ce m'a îndemnat să las tractarea bisericii catolice în urma tuturor bisericii recepte din Ungaria. Vei fi având dreptate când te socotești, că această religione are cei mai mulți credincioși în patrie, și astfel era lucru logic, dacă începeam cu tractarea despre organizația ei. Eu însă am dorit să vorbesc înainte despre bisericele autonome, și mai la urmă despre biserica catolică, care nu-și are încă autonomia, deși de un timp încoace tot mereu se face vorbă despre unele conferințe episcopale cari tractează această chestie de mare importanță pentru ea. Și tocmai fiindcă nu are autonomie, nu putem vorbi așa în detalii despre organizația ei, precum am vorbit la cele autonome, ci mai mult în general.

Biserica catolică să împărțește în biserică rom. cat., apoi greco-catolică română, și greco-catolică armeană.

Biserica rom. catolică deja din timpurile cele mai vechi are singura religione legală, sprjinită și ocrotită de puterea statului. Cu drept o putem numi religione dominantă. Chiar și astăzi, deși statul o cam împedecă în libertate, neavând încă autonomie, este religione de stat. Oficiile publice țin sărbătorile religiunii rom. catolice. Insuși regele trebuie să aibă această religione, iar moștenitorul de tron, conform sancțiunii pragmatice dela 1723 art. I și II asemenea numai în acel caz poate ocupa tronul, dacă e de religiunea rom. catolică. Incoronarea regelui se săvârșește de prelații și după ritual bisericii rom. catolice.

În biserica catolică în general regele are mari și multe drepturi. Astfel un însemnat drept are regele în biserica catolică cu așa numitul drept de învoire, *ius placeti*, în urma căruia scaunul papal, sau alt for bisericesc din străinătate, nu poate da ordinațiuni sau decrete bisericii catolice din Ungaria fără învoirea regelui. Numai după aprobarea lui pot fi acelea publicate și executate.

Afară de acest drept și de dreptul supremei inspecțiuni regele este patronul suprem al bisericii catolice. Conform acestui drept el denumește arhiepiscopii, episcopii diecesani, episcopii titulari, canonici și alți dignitari bisericești. E adevărat, că denumirea celor dintâi reclamează și învoirea scaunului papal, dar aceasta se referă numai la acele funcțiuni cari sunt strâns legate de chemarea unui episcop. Și de altfel cel denumit de regele deja înainte de aprobarea papei și poate ocupa postul, poate funcționa ca prelat și are toate favorurile și drepturile legate de noul său post.

Regele poate înființa episcopii nouă, cele existente deja le poate divide, sau chiar și nimici. Ordurilor călugărești le poate permite să se stabilească în interiorul țării, eventual pe cele stabilite le poate sista. Cu un cuvânt regele are estinse drepturi în jurul bisericii catolice. De sigur aceste drepturi și le exercită prin guvernul său, în cadrele constituției. Astfel de exemplu sinodul arhiepiscopal al bisericii gr. catolice române propune trei persoane, dintre cari regele trebuie să denumească pe una de metropolit în scaunul vacant al metropoliei. Tot așa sunt legate de anumite condițiuni și denumirile șefilor mai multor ordini călugărești.

În biserica catolică din Ungaria numai cea gr.-cat. românească și episcopia romano catolică din Ardeal are puțină autonomie. Autonomia aceasta din urmă datează din timpul ivirii reformațiunii în Ardeal. Astăzi principiile după cari se conduce, sunt depuse în statutul aprobat de Maiestatea Sa și de guvernul țării la 12 Septembrie 1867 sub nrul 896. Afacerile diecesane, după acest statut — le conduce un sineed și o direcțiune. Sinodul se întrunește în fiecare an odată. Membrii sinodului sunt: episcopul, ca președinte, toți canonicii și prepoziții, toți protopresbiterii și din toate protopresbiteratele câte un paroh, toți profesorii de teologie, câte un trimis al școalelor medii și șefii ordurilor călugărești. Iar dintre mirenii: toți comișii supreme și toți judecătorii dela tribunalele regești și pe teritoriul episcopiei, cari sunt de religiunea

FOIȘOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andrei b. de Șaguna.

(Urmare.)

de Gh. Tulbure.

Din acest motiv serie dreptul canonic și tot din motivul acesta se vede îndemnat să scoată și o *călușă*, care să povățuiască pe cei neștiutori în cunoștința canoanelor, mai lămurit și mai direct, decât dreptul canonic, alcătuit mai ales pentru trebuințele didactice superioare. Călușa aceasta este *Enchiridionul*, care apare tocmai, când credincioșii lui Șaguna serbau cu mare însuflețire jubileul de 25 de ani al păstoriei sale.

— „Astăzi — scrie Șaguna în prefața acestei lucrări — când clerul și poporul meu credincios din Ardeal petrec în mod sărbătoros jubileul de 25 ani al denumirii mele de episcop; astăzi, când eu, pătruns de însuflețirea clerului și poporului meu, ce o dezvoaltă în sărbătoarea de azi, m'am retras în singurătate, petrecând cu post și cu rugăciune; astăzi, zic, mă însuflețește văpaia inimii mele și provoacă în mine acel dor învăpăiat, ca să-ți dedic *ție, iubite cler și popor*, cartea aceasta scrisă și comentată de mine... ca dintr'ansa așa să te creștii în religiunea și moralitatea străbunilor tăi, precum cerbul se recreiază de izvoarele apelor“.

Iată o nouă dovadă frumos grăitoare despre dragostea nesecată a lui Șaguna față de fiii săi credincioși! Atunci,

când turma îi așternea osanale, marele arhipăstor în loc să-i răspundă cu aceleași vorbe goale, află de potrivit să se retragă în singurătatea monahală a odăii sale și să-și scrie cărți de luminare și povățuire în conducerea treburilor bisericești.

În continuarea prefeții, Șaguna arată cinstea, în care se păstrează canoanele, cu toată vechimea lor, la popoarele civilizate din apusul Europei, unde bărbați învățați le traduc și le studiază, ca pe niște clasice produse ale părinților creștinătății. În special arată însemnătatea lor netăgăduită pentru organismul bisericii noastre române ortodoxe, care numai pe lângă observarea strânsă a normelor canonice poate să-și asigure dezvoltarea și înaintarea afacerilor sale religioase și morale.

Sub raportul acesta, scoate la iveală mai ales opt principii fundamentale canonice, cari trebuie să stea la baza așezământelor bisericii orientale și după cari această biserică are să fie cărmuită. Principiile acestea sunt:

- 1) În organismul bisericii răsăritene factorii activi sunt clerul și poporul.
- 2) Fiii mirenilor se pot înainta în trepte preoțești, întocmai ca și ai preoților.
- 3) Legislațiunea și administrațiunea bisericii se îndeplinește în formă sinodală.
- 4) Abateri și schimbări de dogme și canoane se pot face numai cu învoirea și hotărârea sinoadelor ecumenice.
- 5) Pentru împăcarea neînțelegerilor iscate între fiii bisericii, preoți sau mireni, părțile interesate pot cere judecatorii electiv.

6) Oficiile bisericești atarnă dela autoritatea canoanelor, iar nici decum dela puterea episcopilor.

7) Episcopii trebuie să fie de aceeași limbă și naționalitate cu turma, pe care o păstoresc.

și 8) Atât clerul cât și poporul credincios (laic) poate și trebuie să cunoască sfânta scriptură, care în scopul acesta, trebuie să se traducă în limba poporului. Această limbă singură poate fi limbă liturgică (rituală) și administrativă a bisericii.

După ce constată, cu părere de rău, că aceste înalte principii canonice nu se aplică întocmai în întreaga biserică răsăriteană, o parte a ei fiind adăpostită și în state absolutiste, dă mulțumită pronoiei cerești, că prin recăștigarea metropoliei și prin punerea în lucrare a statutului organic, biserica noastră s'a învrednicit a gusta din bunătatea acestor principii înțelepte. Sfârșește apoi sfătuind poporul să păziască cu sfințenie aceste canoane, ca pururea să-i fie *„făclie picioarelor și lumina călărilor sale“*.

Enchiridionul cuprinde — pe o întindere de 548 pag. — toate canoanele sf. Apostoli la număr 85, apoi 189 de canoane ale sinoadelor ecumenice și 330 de ale sinoadelor locale. La urmă pe cele mai însemnate din canoanele sfinților Părinți.

Prețutindeni canoanele sunt însoțite de adnotațiuni, cari îndrumă la alte canoane similare, și de scurte comentarii, în cari se dau explicații amănunțite, tălmăciri sau schițe istorice. Aceste comentarii sunt luate mai cu samă dela canonisții Zonara și Balzamon. Așa de pildă în legătură cu canoanele sinoadelor ecumenice și locale se dă un scurt

rom. catolică, din fiecare protopresbiterat câte doi deputați mireni aleși de trimișii parohiilor în centrul tractului, profesorii catolici ai universității din Cluj, precum și toți deputații acelor parohii, cari numără peste 500 suflete. Toți cei aleși au mandat pe un period de șesă ani.

Direcțiunea constă din episcop, din 8 membri din cler și 16 membri din mireni, aleși din sinodul pe un period de trei ani. Direcțiunea, a cărei sediu este în Cluj, pregătește toate chestiile de dezbătut la sinod.

Atât am dorit să vorbesc în general despre biserica catolică din patrie.

De încheiere nu pot să nu amintesc că toate bisericile își au reprezentanții lor în casa magnaților. Excepțiune face numai biserica jidovească, unde nu aflăm dignitari bisericești de poziție mai înaltă.

În urma dignității sunt membri ai casei magnaților toți arhiepiscopi și episcopi bisericii catolice și ortodoxe din patrie. E de notat, că acei episcopi, cari locuiesc pe teritoriul Croației, și în acel caz rămân membri ai casei magnaților, când dieta croată e disolvată, deși ei sunt membri și ai acestei diete. Biserica evanghelică reformată are în casa magnaților trei episcopi și trei curatori diecesani cari sunt mai bătrâni în serviciu, biserica ev. lutherană are trei episcopi și pe lângă curatorul suprem doi curatori diecesani, cari sunt mai de mult în oficiu, iar biserica unitară are un reprezentant, în persoana episcopului sau a curatorului diecesan, care este adică mai înaintat în anii serviciului. Dacă însă oricare dintre acești dignitari bisericești e destituit din postul său, sau pensionat, nu mai este membru al casei magnaților. În acel caz, când vre-un dignitar de al bisericii ortodoxe, sau catolice este ales în vre-un cerc electoral de deputat dietal și primește această alegere, nu poate fi totodată și membru al casei magnaților. Cu totul altfel stă lucrul acesta la dignitarii bisericii reformate. Aici deja dacă vre-un dignitar primește mandatul de deputat dietal, locul lui se întregeste cu alt dignitar de același rang și din aceeași biserică și nu va mai deveni membru nici în acel caz, când nu ar mai fi deputat dietal.

Toate aceste dispoziții sunt cuprinse în art. de lege VII din 1885.

Frate! Îți doresc ca să cetesci aceste șire cu atâta dragoste, cu câtă m'am silit eu să ți le dau spre înmulțirea cunoștințelor tale.

Ioan Stanciu
paroh.

Cronică pedagogică.

Învățământul ca mijloc de creștere morală în școala noastră populară.

De

G. Fl. Preșmerean.

(Urmare).

Până când înșiși educatorii nu-și vor fi trecut sufletul prin focul curățitor al credinței evlavioase, foc, ce va trebui alimentat neîncetat prin fapte morale, până ce prin însuși felul lor de viață nu vor dovedi, că nutresc scopuri mai înalte de viață morală, arătând astfel că scopul omului nu este de a lupta numai pentru asigurarea existenței materiale, nici să nu așteptăm dela tinerimea de școală spirit

de jertfă, abnegațiune, idealism etc., cu un cuvânt o viață morală virtuoasă.

Adevărat, că condițiunile vieții moderne pretind, ca tineretul să fie condus la aflarea de cât se poate mai multe mijloace pentru asigurarea unei existențe libere de lipsuri materiale, dar în același timp trebuie să-i asigurăm aceleia și tot atâtea arme întru combaterea diferitelor patimi și vicii, cari de multeori se strecoară în sufletul lui. Nu a ne aduna averi și deci a ne asigura o viață comodă dară, este adevăratul scop al vieții, ci ca prin sârguință, prin îmbunătățirea condițiilor noastre materiale să ne facem folositori semenilor și societății. Iată sămânța cea bună, care crescând ca grăunțele de muștar va aduce roade îmbelșugate pentru fericirea sufletului.

Împrăștierea acesteia, a sămânții iubirii celei nobile, din care are să răsară propriul îndemn pentru a sări în ajutorul desproșelului din curată iubire față de virtute fără vre-un interes și considerație la vre-o răsplătă viitoare, iată evangheliul ce trebuie să răsună nu numai din înălțimea amvonului, ci și de pe catedră.

Întru a face posibilă o atare muncă regeneratoare a vieții morale, întregul învățământ din religiune urmează mai întâi a fi predat conform acestor principii amintite.

Să înceteze odată obiceiul de a li se concede elevilor, ba a li se da chiar ansă de a-și însuși cunoștințele din acest studiu prin o mecanică memorisare fără aplicarea aceleia la viața practică. Cum putem și pretinde o conformare poruncilor și învățăturilor dzești, dacă elevilor nu li s'a dat ocazie nici când a lucra în sensul acelor învățături?

La însușirea ori cărei dexterități practice, practica merge mână în mână cu teoria, numai doctrinele religioase să nu fie îndreptățite la o confirmare prin mijlocul punerii lor în praxă? Au doară catehismul, pe care tinerii îl știu atât de bine recita le poate servi de armă, ca s'au apărător contra ispitelor, atât de numeroase ale vieții. Oare nu ne fac ei impresia unui soldat, care e stăpân pe o drept pe armă, dar nu știe pătrunde în taina mecanismului ei. Atacat el trebuie să se dea învins în mâna dușmanului, dacă cumva nu vrea să-și ia refugiu la o fugă rușinoasă.

Cu cât mai multă milă trebuie să ne însușe elevul, care înarmat cu catehismul știut numai al doctrinei religioase, cele mai scumpe tesaur ale vieții sale: onoare, conștiință, sufletul său trebuie să le închine dușmanilor, și ispitelor de tot felul. Sigura armă dar, contra acestora ne-o poate procura numai pătrunderea de timpuriu în adevărurile de credință, în legătură cu deprinderea de a lucra conform acelor.

Nu putem din destul înfiera dară procedura acelor, cari cer eliminarea culturii religioase pe motiv, că ar fi numai un balast pentru mintea elevului, de care balast trebuie să ne scăpăm. Din contră — le vom răspunde acestora — sămânța credinței incolțește foarte repede aruncată fiind în pământ bine îngrijit, iar strălucirea floarei ei va rămânea nevătășită toată viața. Tot pentru punctul nostru de vedere religiozitatea și faptul, că omul se va avânta în viață spre idealuri mai înalte numai dacă din tinerețe i s'a deprins cugetarea a i se îndrepta spre tot ce e model adevărat bun, ceea ce mai ușor

se dobândește familiarizându-l cu idei religioase.

Pentru a se ajunge la acest scop, educatorul trebuie să se ferească a trata cunoștințele acestea atât de prețioase într-o formă contrazicătoare fie învățăturilor creștine, fie și numai rațiunii elevului. Nu e mai trist, decât a auzi pe elevi chiar, întrebându-se de posibilitatea celor înșirate de educator în materie religioasă. Astfel de instrucțiuni în loc să fie clădit ceva nou a slăbit și gîngăsa temelie așezată din partea familiei pentru viitorul edificiu al credinței elevului.

De altcum chestia alegerii unui astfel de material din istoria biblică, care să edifice astfel viața religioasă a elevului, încât adevărurile de credință să nu lase în ea nici o urmă de îndoială, e încă o problemă neresolvată pentru școala noastră. La deslegarea ei sunt datori să-și dea concursul toți cei chemați, dar și pătrunși de dorul unei regenerări a vieții morale. Mai ales încât privește aparenta contrazicere între adevărurile de știință și cele de credință, care se propun paralel, ar trebui să-și spună acestia cuvântul lor sfătuitor pentruca astfel să putem combate cu atât mai ușor pe acei, cari cer eliminarea din școală a religiunii pe motivul, că prin contrastele la cari dau ansă cunoștințele câștigate din aceasta s'ar submina temelia credinței sau a rațiunii. La o reformare care să așeze studiul religiunii la nivoul progresului cultural de azi, se va putea ajunge numai scuturându-se învățătorimea de indiferentismul cu care ea a trecut până aici peste cele mai vitale probleme referitoare la starea învățământului, cum este și chestia de față.

O muncă încoadătoare de forțe în sensul realizării reformei acesteia se pretinde cu atât mai mult, cu cât azi știința devenind absolut neatârnată, nu mai tolerează a fi scurtată în drepturile ei, adică să se profeseze pe contul adevărurilor ei bine stabilite învățături contrazicătoare.

Celor ce predică eliminarea religiunii le atragem atenția asupra acelor indivizi, în al căror suflet nesădindu-se primele noțiuni de credință și astfel neputând mai târziu să incolțească în inima lor o credință mai trainică, ajung prada celor mai neraționale credințe deșerte și în sfârșit, nemulțumiți cu rânduile acestei lumi, cu totul nenorociți. Pentru a feri pe elevi de o atare nenorocire, educatorul să se nisuiască a insista cât se poate mai mult asupra creșterii religioase chiar și cu prețul sacrificării timpului menit pentru educațiunea intelectuală, căci ce folos de o cultură fie ea cât de prețioasă, dacă faptele individului vor fi pururi contrazicătoare principiilor morale.

(Va urma.)

Dela Cluj.

— 12 Iulie n.

Ne saltă inima de mândrie sfântă, de căteori cetim în istoria suferințelor neamului nostru, de căteori ne reamintim greutățile mari, ce le-a întâmpinat și învins poporul român în lupta cinstită pentru limbă și lege. Ce vom simți însă, când trebuie să vedem în mijlocul nostru un număr considerabil de frați, cari azi, în ziua deșteptării, și-au uitat par'că cu totul, ce datorință au față de graiul neamului, pentru a cărui apărare

... nestrămătați strămoșii
Tot cu arma în mână au stat.

Milă vom simți, — milă și nu ură; un îndemn și voință tare de a-i lumina și deștepta, ca pe niște frați lipsiți de tăria celor „statornici în cinstea de lege și țară”.

Biserica, sub a cărei scut ne-am adăpostit și ne-am conservat cele mai prețioase moșteniri dela strămoși, n'a perdut nici când din vedere pe ceie în împrejurări nefavorabile au făcut loc în casa lor unei limbi străine, spre dauna graiului românesc. Prin organele ei competente s'a folosit de diferite mijloace, nu numai pentru a ridica pe cei căzuți din credință, ci totodată și pentru păstrarea limbii strămoșești, pentru conservarea tuturor factorilor, ce constituiesc individualitatea noastră etnică. Și totem din acest motiv nu se poate numi fiu credincios al mamei noastre biserici naționale acela, care nu numai că nu dă ajutor, ci zădărnicește chiar munca sfântă pentru apărarea și conservarea, pentru înaintarea și înflorirea legii românești.

Experiența ne dovedește, că primul și totodată cel mai însemnat factor al educațiunii în orice direcțiune este familia. Ea e stratul cel cald, unde răsar cele mai frumoase virtuți; în cerul ei strămt învață odrasla tinăra primele cuvinte, acolo-și însușește și cultivă mai întâi limba, acest semn de viață, menit să arete legătura intimă ce o are cu neamul din care face parte, — ca pietate și recunoștință adusă memoriei strămoșilor, ca dovadă, că n'a perit moștenirea scumpă prin care trăiesc generațiile unui popor, moștenire apărută și susținută cu atâta trudă și năcaz.

Dar soartea pare a-și bate joc uneori de acest adevăr...

Iată un fapt, ce m'a îndemnat la scrierea acestor șire după informațiuni exacte.

Dintre catehumenii nostri dela școlile străine din Cluj — a cărui jur e locuit în cea mai mare parte numai de Români, — 25% nu știau aproape nimic românește la începutul anului școlar 1907—8, 30% vorbeau românește, dar a ceti și scrie nu știau în limba lor, — pe când numărul celor ce posedau limba așa cum se cuvine, e foarte neînsemnat. Și — trist dar adevărat, — sunt chiar și fi de preoți, învățători și notari de ai noștri, cari numai rupeau limba și ceteau foarte rău!

Mulțumită îngrijirii celor dela cărma bisericii, avem în Cluj cu începutul nămitului an școlar un catihet — pe dnul Petru Roșca — a cărui conștiințioasă și dragoste de munca la care s'a angajat, a adus și aduce mari și însemnate folose. Examenle de Religiune dela finea anului 1907—8 și 1908—9 au dovedit că zelul și priceperea dlui catihet a învins multe neajunsuri, luptând cu sârguință contra urmărilor dezastroase ale indolenței unor părinți, pe cari i-a părăsit par'că îngerul păzitor al națiunii române. Ba am avut plăcerea să ascult răspunsuri frumoase chiar și dela elevii, cari abia numai în decursul anului precedent și-au însușit mai bine limba maternă.

Acestea succese, de cari ne bucurăm cu toții, sunt a se mulțumi în primul rând dlui catihet, iar faptul spus rămâne un fapt trist și îngrijitor, care aruncă toată responsabilitatea asupra părinților. E păcat neiertat a negiți cea mai însemnată parte a creșterii fiilor, ori a o conecede cu totul instrucțiunii catihetice. Doar catihetul și așa are să se lupte cu atâtea greutăți, mai ales în ziua de azi: Nu e destul, că se fac presiuni în fel și formă

istoric al lor, arătându-se când, unde și între ce împrejurări bisericești s'au adus; iar canoanele sf. părinți sunt însoțite de schițele biografice ale respectivilor sf. Părinți, cari le-au compus.

La sfârșit cuprinde și un bogat indice alfabetic, cu ajutorul căruia cetitorul se poate orienta mai ușor în material și care, de sigur, înalță mult valoarea practică a acestei cărți manuale. În chipul acesta Enchiridionul a devenit într'adevăr o bună busolă, îndreptătoare în vastul câmp al canoanelor, și a răspuns pe deplin rostului nemijlocit pentru care s'a scris, aceluia rost, din care au izvorât aproape toate operele literare ale lui Șaguna.

Metropolitul Șaguna, ca să reasumăm, vede bine, că singura instituțiune, singura formă de viață națională mai puternică a poporului său eră biserica, acum liberă și autonomă. Știa totodată, că biserica a ocrotit în cursul veacurilor trecute, comorile sufletești ale acestui popor și în urmare, acum cu atât mai vătos vede într'ansa singurul adăpost al individualității sale naționale, pentru viitor.

Convingerea aceasta l-a însuflețit, ca deoparte să lupte fără pregetare pentru întărirea organismului bisericesc, iar de alta să introducă, prin cărți, clerul și poporul întreg în cunoașterea drepturilor și datorințelor, cari i le garantează constituțiunea bisericească.

Și în acest chip, scrierile canonice ale metropolitului Șaguna au, pe lângă valoarea lor literară și științifică netăgăduită, și o însemnată specială, o chemare de ordin național: de a fi adică făcliile luminătoare și îndreptătoare

ale vieții bisericești și naționale a poporului român de legea răsăriteană din Ardeal și Țara-Ungurească.

B. Scrieri istorice.

În același timp, când în calitate de protosinel în Carlovit, Șaguna se ocupă cu studii canonice, nu uita a-și culege și însemnări istorice, în special din ramul istoriei bisericii românilor ortodocși. Iar dragostea, cu care își urma Șaguna aceste cercetări istorice se explică, cum am menționat, din tănuita lui aspirațiune de a ajunge odată în pozițiune: să poată lua lupta pentru ridicarea bisericii românești din starea de rușinoasă umilință, în care zăcea, uitată de veacuri. Ajuns episcop în Sibiu îl vedem punându-se îndată în serviciul idealului său. Am avut prilej să arătăm, vorbind de scrierile sale politice-bisericești, cum în broșura sa *Promemoria* și în *Adausul* ei din 1850, episcopul Șaguna cerea dela împăratul și sfetnicii lui reșezarea vechei metropolii românești din Bălgradul Ardealului în drepturile ei istorice și curmarea nedreptăților și ingenuchierilor, cărora a fost supusă biserica românilor ortodocși în cursul veacurilor.

Dar cu atâta nu eră deajuns.

Istoria durerilor și amarurilor acestei biserici trebuia cuprinsă la un loc și desfășurată mai pe larg, decât îngăduiau cadrele unei broșuri memoriale, pentru ca s'o cunoască mai amănunțit întreg clerul și poporul său, iar mai ales, pentruca să slujească de manual candidaților la preoție, cari n'aveau nici o carte de istorie bisericească.

Aceleași considerațiuni și același trebuințe îl îndem-

nau așadar pe Șaguna să-și orânduiască și notițele istorice, cari le strânse în cursul ocupațiunilor sale anterioare, să le întregască și să le scoată la lumină în op sistematic.

Aceasta se întâmplă însă numai după 10 ani, când apare: *Istoria bisericii ortodoxe răsăritene universale, dela întemeierea ei până în zilele noastre, cuprinse și acum întâia oară dată la lumină, numai ca manuscris, de Andreiu Baron de Șaguna, dreptcredinciosul episcop etc....* Tip. diecesană. Sibiu, 1860.

Cartea a apărut în două tomuri și e închinată „vrednicului de binecuvântare arhierescă și de amintire obștească” Ioan Iuga, cunoscutul neguțator cu suflet mare din Brașov, al cărui nume umple o pagină strălucită în istoricul întemeierii școalelor medii românești de acolo.

Îndată la început, în *Precuvântare*, Șaguna grăbește să ne spună cerându-și oarecum iertare, că această istorie o scoate în tipar numai fiind mare lipsă de ea și înainte de ce ar fi avut vreme să-și orânduiască materialul mai bine. Dar promite, și ia asupra-și îndatorirea, că o „va aduce la sistema cuvîncioasă” cu prilejul edițiunei a doua, pe care însă n'a mai ajuns s'o vază. De altfel această scădere de formă nădăjduiește a o răsplăti într-o câva cuprinsul cărții, care l-a scos „din izvoarele cele mai curate ale învățăturii bisericii noastre ortodoxe” — căci acestea sunt încredințate mie și știu dela cine le-am învățat. (Pavel, cătră Timotei II, c. 3. v. 1.)

(Va urma.)

*) Precuv. p. III.

în ceea ce privește limba de propunere, ivindu-se pretenziunea de a catehiza ungurește — la Cluj — mai vine și neajunsul, că nu e locanțete, unde s'ar putea concentra toți catehumenii afară de biserică măcar odată pe săptămână; ba, dacă nu mă înșel, dl catihet a fost și este necesită a ținea câteva ore de prelegere chiar în locuința proprie...

Ne luptăm cu mizeriei, ne amenințăm primejdii din afară; să mai fim și noi cu voia cauza lăncezirei, urzitorii unei sorți urgisite, răpitorii și prădătorii avutului nostru? Căci dacă ne vom părăsi limba, ce ne va mai rămâne? Cum, cu ce vom arăta pietatea și recunoștința noastră față de cei strămoși, cari cu sudori de sânge ne-au păstrat și lăsat s'umpe moștenirea: limba noastră românească — ?! Ori-ce alt prinos de recunoștință, străin de graiul nostru, străin de firea noastră și străin de obiceiul strămoșesc, va fi primit ca jertfa din câștig neiertat, căci: „Limba, legă, vorbă sfântă la strămoși era!”

Și acei părinți, cari nu-și țin de datorința sfântă a transmite fiilor lor neatințat acest tezaur dela înaintași, — nu simțesc nici o muștrare de conștiință?

Ooare bardul dela Mircești, *Vasile Alexandri*, n'a crezut, că vor fi pe undeva și excepții, când a zis: „... Eu iubesc și am multă sperare într'acest popor plin de simțire, care respectează bătrânețele, care-și iubește pământul, și care fiind mândru de numele său de Român, îl dă ca un semn de cea mai mare laudă oricărui om vrednic, oricărui viteaz, fie măcar de sânge străin”.

Durere, excepțiunile se arată. În orzul nostru nu ne putem explica lucrul altcum, decât, că părinții vorbesc în oasă mai mult, ori exclusiv în limbi străine, și copiii în acestea își însușesc vorbirea, iar cea dulce strămoșască rămâne, ca un mărgăritar de mare preț, ascuns în pământ.

Deci, dacă a intrat în vre-o familie acest rău, datori sunt părinții a lăsa stărp, îngrijind ca de timpuriu să sădească în inimă fiilor lor dragostea limbii strămoșești. Căci aici în familie este locul, unde se pune baza tuturor virtuților, cari au să împodobească pe omul de mâine; aci va intra în sângele copilului — deodată cu laptele supt dela mamă — și simțul românesc, și graiul dulce auzit din gura părinților aci îl însușește pruncul mai curând și mai clar, în frageda etate. Mai ales mama are în privința aceasta rolul cel mai însemnat. Vorba ei intră mai curând la sufletul mititelului, ea are influința hotărâtoare. Și dacă mama va fi conștientă de datorința sa de româncă, nu vom mai avea motiv să ne plângem de astfel de lucruri, căci cu drept cuvânt zice englezul Herbert Spencer: „Omă bună plătește cât o sută de învățători”. Evident așa dar — că nici un părinte nu se poate scuza cu mediul în care e silit să trăiască, de oarece responsabilitatea pentru neglijarea limbii nu înceată, nu e permis ca să înceată înaintea forului conștiinței sănătoase fie traiul nostru în orice împrejurări, fie mediul cât de străin, mai străin chiar ca a celor de lângă Cluj...

Dee bunul Dumnezeu, ca stările acestea îngrijitoare să dispară cât mai curând; fie, ca pururea să avem înaintea noastră cuvintele vornicului Iordache Gulescu: „Din limbi străine să înveți, și-n limba ta să sorii — și să vorbești — ca neamul tău să-ți luminezi”.

Octavian Costea.

Revistă externă.

Politia rusească secretă. Revoluționarul *Burzer*, într-o scrisoare adresată ministrului francez de justiție Briand, face o destăinuire sensațională. *Burzer* zice, că serviciul de spionaj rusesc din Paris avea acolo un birou, instalat toamă la ministerul de externe. Biroul acesta era cabinetul negru pentru corespondența refugiaților politici ruși din Franța. Șeful serviciului de spionaj era Arcadiu *Harding*, cu numele de mai înainte Avram Heckelmann, va să zică un evreu botezat, care prin agenții săi avea legături zilnice cu factori și chiar cu funcționari superiori dela poșta centrală din Paris. Corespondența revoluționarilor ruși trecea întâi prin cabinetul negru, unde scrisorile erau desfăcute și uneori copiate și numai după aceea ajungeau la destinație. Destăinuirea lui *Burzer* produce guvernului francez o mare și grea încurcătură, căci denunță relațiile dintre ministerul de externe al republicii și dintre *Harding*, șeful spionilor ruși; de altă parte serviciul poștelor franceze este acuzat de corupțiune. — Mai înainte cu câțiva ani acest *Harding* a stat în Berlin, trăind sub numele de inginerul *Hartwig*, dar în realitate era șeful spionilor ruși din Berlin. *Hartwig* avea

legături cu faimosul Azev, tot evreu, și pregăteau înșiși cu multă rafinerie bombe, grijind ca să compromită în fața poliției berlineze pe rușii refugiați în capitala germană, și astfel să le pregătească expulsiunea. Natural, că șeful spionilor primea din fondurile secrete dela Petersburg sume enorme, pentru sine și pentru agenții săi. În Berlin chetaia anual 500 de mii de marce și trăia boarește. S'a și căsătorit acolo cu o belgiană bogată. Acum *Hartwig* a dispărut din Paris și se crede, că se află în Petersburg.

Retragerea lui Bülow. Pe lângă toată încrederea nemărginită de care se bucura în sus, la Împăratul Wilhem, principele Bülow, cancelarul Germaniei, s'a făcut imposibil în jos, și ne mai intruind încrederea parlamentului german, a dimisionat din postul pe care l-a ocupat 12 ani cu cinste și devotament. Împăratul i-a adresat o scrisoare foarte măgulitoare și într-o audiență de 1 oră s'a despărțit cu multă părere de rău de credinciosul său sfetnic al cărui loc l'a luat *Behmann-Hollweg*, până aci ministru de interne în Germania. S'a adevărit deci de nou, că nu este om pe lume, care să nu poată fi înlocuit cu altul, în cas de necesitate.

Revoluție în Persia. Poporațiunea Persiei a pus mâna pe arme pentru a-și elupta o constituție și o guvernare cinstită. Așa numiții naționaliști se luptă cu trupele Șahului, și se află puși în situația favorabilă, de a avea pe partea lor și pe unii dintre soldații Șahului, cari rând pe rând trec în șirele răsculaților. Dorința generală e, ca Șahul să demisioneze și să vină alt șah, care să dea țării libertățile pe care le cere. Șahul însă are nădejde că cu ajutorul Rusiei va putea sufoca revoluția, și astfel mai tragănează abdicarea deși se crede, că în cele din urmă va trebui să se supună sorții și să părăsească tronul. Până acuma învingerile sunt pe partea răsculaților. Telegramele ultime sosite din Teheran spun, că Șahul a dimisionat în favorul fiului său minor, pe seama căruia se va numi un regent. Va fi numit un nou guvern. Pacea e deci asigurată și bucuria e generală, că s'a putut răsturna cu puține jertfe un sistem păcătos de guvernare.

NOTĂȚI.

Moștenitorul de tron, Francisc Ferdinand, va face vizită, din încredințarea Monarhului nostru, Regelui Italiei, cu ocaziunea manevrelor mari de toamnă, pe cari trupele italiene le vor ține în Lombardia. Alteța Sa va fi însoțit de șeful statului major al armatei austro-ungare, generalul *Conrad*. Așa seriu zările din Viena.

Adunare de protestare. În Duminică trează s'a ținut în Iași o adunare de protestare în contra ordinului ministerial unguresc, care operează pe studenții români să participe la congresul studențesc dela Iași. Adunarea a fost condusă de dl A. C. Cuza.

La serbările jubilar ale universității din Lipsa va pleca în zilele acestea rectorul și prof. universitar, dl *Dr. G. Bogdan*, ca delegat din partea universității ieșene.

„Sindicatul ziariștilor” din București și-a ținut de datoria sa să vie cu o mie de lei în ajutorul doamnei Murășanu din Brașov, care a trebuit să poarte grele cheltuieli pentru înmormântarea regretatului Dr. Aurel Murășanu.

† Ioan German, profesor în pens., protopop onorar, asesor consistorial etc., a decedat în Blaj în 15 Iulie 1909, la 1 oră d. a. în anul al 69-lea al vieții sale, după ce a fost împărțit cu sfintele taine ale muribunzilor. Rămășițele pământești ale defunctului s'au așezat spre vecinică odihnă în cimitirul comun din Blaj, Sâmbătă în 17 a. l. c. la orele 2 d. a. în veci amintirea lui!

Nu Aurel, ci Dumitru Popovici. Din delegațiunea Românilor ardeleni, care a fost primită în audiență la Sinaia din partea Moștenitorului nostru de tron, a făcut parte, cum scriu zările din România, dl *Dr. Dumitru Popovici*, iar nu dl *Aurel C. Popovici*, cum cu greșală am scris și noi în numărul trecut, după alte zări.

Cursurile de vară în Valenii de munte s'au început la 1 Iulie v. Deschiderea a făcut-o dl *N. Iorga*, iar dl *St. Delavrancea* a rostit o vorbire de toată frumuseța despre poezia populară.

Căsătorie. Infantele Alfons al Spaniei a legat Vineri căsătorie cu princessa Beatrice de Sachsen-Coburg Gotha, și a nume, întâi în biserica catolică, apoi în cea evanghelică.

Numire. Consistorul gr. or. român din Oradea mare a numit pentru postul de catihet român ortodox la liceul din Beiuș și totodată rector al internatului elevilor gr. or. pe dl *A. Bala*, candidat de preot din dieceasa Caransebeșului

Zeppelin va fi principe. Conte Zeppelin va face o nouă încercare de a ajunge cu aeroplanul său la Berlin. Dacă va succeda, împăratul Wilhelm al Germaniei îl va ridica la rangul de principe, o distincție, de care l-ar fi împărțit la prima încercare de a ajunge cu aparatul său în Berlin, dacă ar fi succes încercarea. Dar cum știm aparatul a fost deteriorat pe drum.

Sycinsky grațiat. Studentul Sycinsky din Lemberg, care a împușcat pe guvernatorul Galiciei și pentru fapta aceasta a fost condamnat la moarte, a fost grațiat din partea Maiestății Sale. În urma acestui fapt, judecătoria supremă i-a dat o pedeapsă de douăzeci de ani închisoare grea.

Arestarea unui preot. Preotul sârbesc din comuna Vrbik, cu numele Vuketici Ioan, om de 70 de ani, a fost luat noaptea din pat și pus în fere și a fost dus la cazarma jandarmilor. Crima săvârșită de preotul arestat e următoarea: În ziua sfinților apostoli Petru și Pavel un jandarm a rupt ocarda de pe peptul unui cântăreț de biserică, pe motivul, că avea colorile sârbești. Preotul, care tocmai trecea pe acolo, a spus jandarmului, că ar putea să dea pace flăcăului până după biserică. Jandarmul a făcut arătare în contra preotului, și cei mai mari au ordonat arestarea acestuia. Grele vremi!...

Aviz. Aducem la cunoștința publică, că adunarea generală a „Reuniunii învățătorilor gr. cat. din comitatele Sătmăr și Ugocea aparținătoare dieceei Gherlei” convocată pe 20 Iulie st. n. a. c. în Baiașprie, și petrecerea de vară contemplată cu aceasta ocaziune, nu se vor ține, din cauza, că magistratul orașului Baiașprie cu dec. nr. 2472—1909 k. a revocat concesiunea referitor la închirierea salei festive a hotelului orășenesc, cu motivarea că: invitațiile exmise numai cu text românesc și avisul, că costumul național e bine văzut, conțin demonstrații naționaliste contra statului maghiar. Neîntâlnind altă localitate acomodată pentru adunare și petrecere, comitetul aranjator e nevoit a amâna pe timp nedeterminat, atât adunarea generală cât și petrecerea de vară. Adunarea generală a reuniunii învățătorilor va fi convocată la un alt loc cu invitații speciale. Baiașprie, la 12 Iulie 1909. Pentru reuniune și comitetul aranjator: *Constantin Lucaciu. Dr. Teofil Dragoș.*

Un ofițer în rezervă nu poate să fie și detectiv, conform unei hotărâri aduse în zilele trecute de tribunalul de onoare al unui regiment din Budapesta. Un detectiv adevărat era aplicat la poliția capitalei; și, în considerare că era și locotenent în rezervă, avea să se justifice la tribunalul de onoare al regimentului său. Tribunalul a decis, că poziția unui ofițer este incompatibilă cu funcțiunea detectivului. Pe temeiul acestei hotărâri detectivul a renunțat la rangul de ofițer.

Dela Academie. Pentru organizarea serviciilor administrative ale Academiei Române, cu ziua de 1 Iunie lucrările au fost împărțite în trei mari servicii: 1. Serviciul bibliotecii, însărcinat cu îngrijirea colecțiilor de cărți, manuscrise, documente, portrete, numismatică ș. a. 2. Serviciul cancelariei: registratură, arhivă, contabilitate, casierie. 3. Serviciul bunurilor: inspectarea, întreținerea și îmbunătățirea averilor imobile. În capul fiecărui serviciu este câte un șef al serviciului, iar unul din cei trei șefi se delegă ca director al administrației. Director a fost delegat dl Ioan Bianu, șeful bibliotecii.

A 16-a însoțire de credit sistem „Raiffeisen” în comitatul Sibiu. Din Cornățel primim îmbucurătoarea știre, că drept efect al adunării generale, ținute de Reuniunea română agricolă sibiană în iarna trecută acolo și la stăruința vrednicului paroh George Simplăcean și cu concursul secretarului Reuniunii, a dlui V. Tordășianu, s'a înființat în Cornățel cu 60 membri o însoțire de credit Raiffeisen. Statutele fiind aprobate de tribunalul r. din Sibiu, însoțirea își începe zilele acestea activitatea binefăcătoare.

Rachiu înveninat? În comuna Varsand, în părțile aradane, agronomul Petru Rozgan a dat o pomână, la care s'a consumat mult rachiu. Mai mulți înși s'au bolnăvit greu. Cercetarea va statornici, dacă este ori nu la mijloc o îmbolnăvire în urma rachiuului otrăvit.

Vânzare oprită. Într-o corespondență particulară primită de „Tribuna” se spune, că primarul și căpitanul de poliție din Orăștie au oprit pe M. Petriș să vândă cărți religioase și călindare românești în piața Orăștiei în zilele de târguri, deși numitul Petriș are și pentru cărți concesiune de vânzare dela solgăbirău. Opreliștea nefiind legală, cei mai de aproape interesați vor mijloci să se facă dreptate omului, iar șicinatorii să nu-și prea facă de cap.

Mulțamită. Bunii și evlavioșii creștini Ioan Soneri și soția sa Maria năso. Mosora din Sighișoara au dăruit bisericii noastre gr. ort. din Șard tractul Sighișoara suma de 100 cor. în amintirea decedaților lor părinți Ioan și Maria. Suma aceasta este dăruită spre a se forma o fundațiune pentru înfrumusețarea internă a sfintei biserici, pentru care faptă creștinească subscrisul în numele comitetului parohial aduc și pe această cale mulțamită marimioșilor donatori. Șard, la 2 Iulie 1909. *Ioan Dan*, paroh gr. ort.

Economie.

Prima adunare generală a „Mugurului” din Ibașfalău.

Ibașfalău, 15 Iulie n.

Ziua de sf. Petru și Pavel pentru Românii din părțile acestea a fost o adevărată zi de sărbătoare. Zic zi de sărbătoare, pentru că de tot sfiate au fost momentele în care românii nostri dedați întru toate la umilire și supunere față de toți străinii s'au văzut la o masă alături cu domnii din sângele lor, cu conducătorii lor harnici și neobosiți în luptele pentru binele lor, punându-se astfel începutul unei apropieri a domnilor de țărani aici în Ibașfalău, cu ocaziunea ținerii adunării generale a „Mugurului”.

Însoțirea „Mugurului” s'a înființat în primăvara anului trecut, la stăruințele dlui adv. Dr. Alexandru Morariu, un harnic și neobosit lucrător pentru binele și înaintarea neamului. Acesta a plăsmuit ideea înființării unei însoțiri economice comerciale în Ibașfalău, care ar avea menirea, ca pe cât îi vor permite împrejurările să vie în ajutor țărănilor nostri în cele ale economiei și comerțului.

Lipsa unei astfel de însoțiri a fost simțită de toți, ceea ce dovedește insuficiența cu care a fost primită în toate părțile. Astăzi numărul membrilor ei — care crește pe zi ce merge — e peste 3000, cu peste 6000 cote, un capital destul de considerabil. Activitatea și-a început-o însoțirea încă de astă toamnă, sub conducerea dlui *Fabiu Toma*, absolvent de agronomie superioară, un om foarte priceput în afaceri, cu cari se ocupă însoțirea. S'a realizat și ceva câștig.

Această primă adunare generală s'a ținut în Ibașfalău sub conducerea dlui Dr. Racoța, medic în Șeica-mare. Membrii s'au prezentat în număr foarte frumos din toate părțile, afară de cei din jurul Cohalmului. S'a citit raportul direcțiunii, s'a completat direcțiunea, s'a ales comitetul de supraveghere, iară designarea locului pentru proxima adunare generală s'a lăsat în competența direcțiunii. După terminarea tuturor afacerilor adunarea s'a încheiat și a urmat banchetul în cea mai bună ordine. Să fi văzut însuflețirea Românilor când s'au văzut la masă alături cu domnii săi!

S'au ridicat multe toast frumoase. Dr. Morariu au vorbit pentru acia, cari i-au dat mână de ajutor la înființarea însoțirii. Zelosul avocat din Mediaș Dr. D. Roman a vorbit pentru membrii actuali și viitori ai „Mugurului”. Dl protopop G. Simu a vorbit pentru dl Dr. Alexandru Morariu, dela care a eșit ideea înființării „Mugurului”. S'au mai vorbit apoi pentru buna înțelegere ce trebuie să domnească între români, ca să poată înainta pe toate terenurile. După sfârșitul banchetului s'a întors fiecare acasă, ducând în sufletul său speranța, că însoțirea condusă de oameni așa harnici, pricepuți și luminați își va putea împlini chemarea pentru care s'a înființat. Dee bunul Dumnezeu, ca nime să nu se înșele în speranța sa, și ca „Mugurul” prima noastră însoțire economică-comercială să înflorească și să aducă roade binecuvântate pentru toți.

R. A.

Nr. 316—1909

[217] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. II-a Tălmăcel, protopresbiteratul Sibiiului, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea congruei dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post își vor înainta cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu în termenul deschis și se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare la biserică pentru a cânta, predica și eventual a celebra.

Sibiiu, în 28 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteratului gr.-or. rom. al tractului Sibiiu în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia,
protopresbiter.

Nr. 492—1909

[218] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătoresști din comunele bisericesti mai jos însemnate din protopresbiteratul Sighișoara, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

1. Boiul-mare, al II-lea post învățătoresc nou înființat, cu salariu anual 600 cor. în rate lunare anticipative, cuartir și lemne de foc.

2. Meșendorf (filie), salariu anual 1000 cor. și anume: din cassa bisericești 100 cor., dela stat 660 cor., dela comuna politică 200 cor. și din cele 50% după darea directă 40 cor. Cuartir în edificiul școlii, lemnele necesare de foc și grădina de legumi. Cuinuenalele se vor cere dela stat.

3. Trapold, cu salariu anual de 600 cor., cuartir în edificiul școlii și 3 stângini lemne de foc.

4. Zoltan, cu salariu anual de 600 cor., cuartir în edificiul școlii, lemnele necesare de foc și grădina.

Aleșii la aceste posturi vor fi obligați a ținea în Dumineci și sârbători strană, a instrui elevii de toate zilele și pe cei de repetiție în cântările liturgice și a le conduce în biserică.

Concurenții au a-și înainta în termenul deschis cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteratului, precum și a se prezenta înainte de alegere în biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântări și tipic.

Sighișoara, 2/15 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteratului gr.-or. rom. al tractului Sighișoara în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan,
protopop.

[220] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune în parohia de cl. I-a Preșmer, cu filia Cărpeneș, protopresbiteratul Brașov, se exorie concurs în termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele postului de capelan sunt jumătate din toate venitele parohiale afară de congruă și simbrie.

Petițiunile se vor înainta în termenul indicat la oficiul protopresbiteratului al Brașovului, îndatorat fiind concurenții a se prezenta în una din Dumineci în biserică, spre a fi cunoscuți poporului.

Comitetul parohial gr.-or. din Preșmer:
George Ludu, **Irodion Frates,**
prezident. notar.

În conțelegere cu subscrisul.
Brașov, 22 Maiu 1909.

Vasile Voinea,
protopresbiter.

Nr. 257—1909

[215] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III a Valcelele rele, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru congruă.

Concurenții vor înainta cererile instruite conform prescrierilor legii, subsemnatului oficiu în termenul anunțat. În acest timp conform dispozițiilor regulamentare se pot prezenta în parohie pentru a cânta în biserică, respective a celebra și cuvânta.

Hațeg, în 15/28 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteratului gr.-or. al tractului Hațeg în conțelegere cu comit. parohial.

Dr. Cornel Popescu,
protopresbiter.

Publicațiune.

Pentru liferarea de:

1. Pâne de grâu curat.
2. Franzele făcute din făină de grâu curat cu lapte.
3. Făină de grâu curat Nr. 2 și 3.
4. Carne de vită.
5. Carne de vițel.
6. Carne de porc, și
7. Unsoare de porc, toate de prima calitate pentru alimentarea alor 220—250 elevi dela seminarul teologic-pedagogic gr.-or. român „Andreian” din Sibiiu în anul școlar 1909—10.

Doritorii de a reflecta la careva din aceste poziții să-și înainteze ofertele în scris, provăzute cu timbru de 1 cor., în persoană la subscrisul până în 1/14 August a. c. inclusive, unde vor afla mai de aproape și condițiile speciale pentru încheierea contractului, cum și eventuale alte informațiuni.

Ofertele întrate după termen nu se vor lua în considerare.

Tot în acest termen se pot înainta în scris oferte pentru resturile de mâncare dela mese și culină.

Sibiiu, 1 Iulie n. 1909.

I. Beleuță,
econom semin.

Nr. 523—1909

[212] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia vacantă de cl. II-a Sărata, tractul gr. or. al Avrighului, pe baza rezoluțiunii Preaven. consistor arhidiecezan din 23 Ianuarie 1907 Nr. 567 Bis., ptin aceasta să publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasonate la coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-și subțearnă cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare la subsemnatului oficiu protopresbiteratului gr. or. al Avrighului în Avrigh, (posta Avrigh, Felek, Szabvármegye) până la termenul sus indicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare la biserică spre a cânta eventual a celebra și cuvânta și a face cunostință cu poporul și poziția comunei.

Avrigh, la 17 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteratului român gr.-or. al tractului Avrigh în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Ioan Căndea,
protopop.

Nr. 322/909

[216] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal pe lângă parohul Teodor Șovrea în parohia de clasa III-a Fănațe, protopresbiteratul Cetatea-de-piatră, se exerie prin aceasta concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: jumătate din venitele parohiale, fasonate la coala B pentru întregirea venitelor parohiale dela stat.

Concurenții au de a-și înainta cererile, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteratului în termenul anunțat.

În acest timp conform dispozițiilor regulamentului pentru parohii, se pot prezenta la biserică pentru a cânta, cuvânta eventual a celebra.

Lăpușul-anguresc, 15/28 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteratului al Cetății-de-piatră în conțelegere cu comit. parohial.

Vasile Duma,
protopresbiter.

Anunț.

Aduc la cunoștința On. public, că mijloceac acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, ipotecare (pe intabulare) cu obligații etc. la nou înființata bancă culturală „**Lumina**”; precum și **asigurări** după combinațiile cele mai avantajoase. De asemenea **cumpărări și vânzări** de realități de orice categorie. Dau informațiuni și lămuriri detaliate gratuit pe lângă trimiterea portului poștal.

Agentura:

Victor Stoicoviciu

[150] 18— Sibiiu, (Jungewaldstr. 2.)

Nr. 304—1909

[211] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătoresști din comunele bisericesti mai jos numite, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

A. În tractul Dobrei:

1. Radulești, cu salariu de 600 cor., cuartir și lemne de foc.
2. Bătrâna, cu salariu de 600 cor., cuartir și lemne de foc.
3. Lăpușul-inferior-Ohaba, cu salariu de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

B. În tractul Deva:

1. Bejan Cănelul-de-jos, cu salariu de 600 cor., cuartir și lemne.
2. Suligete, cu salariu de 600 cor., cuartir și lemne de foc.
3. Hondol, cu salariu de 800 cor., cuartir, grădină și lemne de foc.

Salariile se vor întregi la 1 Iulie 1910 la 1000 cor., în Hondol din mijloacele comunei bisericesti, la celelalte posturi dela stat.

Cei aleși vor fi datori a instrui în școala de repetiție și a cânta cu elevii la sfânta liturgie.

Este de dorit ca concurenții să se prezenteze poporului în sf. biserică înainte de alegere.

Concurenții să-și înainteze cererile de concurs, instruite cu documentele necesare și în timpul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteratului.

Dobra, 26 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteratului al tract. Dobra și Deva în conțelegere cu comit. parohiale.

Ioșif Morariu
prot. și adm. ppresb.

Pentru tipografia arhidiecezană din Sibiiu se caută

doi culegători

cari să cunoască perfect limba română, eventual și alte limbi. Se mai cere ca respectivii să fie în stare a efectui și lucrări de acidență. — Condiție sigură.

Dela Librăria arhidiecezană se poate procura:

Ivela, Cântecul Vetrei luminoase. Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi „*Vatra luminoasă*” înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul 2 coroane, plus porto 30 bani.

Aviz.

Un tinăr român cu praxă, află aplicare imediată în cancelaria subscrisului notar, pe lângă salariu lunar 30 cor și întreținere afară de haine de pat și spălat.

După diligență și ceva venite laterali.

Cornățel, la 9 Iulie 1909.

Nicolae Bunescu,
not. cere.

(210) 2—3

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chie și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentru că el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari!

[13] 23—52

În atențiunea bibliotecelor parohiale.

Dela Librăria arhidiecezană se pot procura următoarele cărți cu prețuri reduse:

	în loc de	numai		în loc de	numai
Cosma, Secretul Podgoranului	5 —	3.85	Eliade, Filozofia lui Lafontaine	2 —	1.60
Crasescu, Ovreiul, roman	2 —	1.60	Euripide, Ecuba și Ifigenia în Aulis	1.50	1.20
Culegeri literare	2 —	1.60	Euripide, Ifigenia în Tauria	— 60	— 40
Dalametra, Dicționar macedo-român	2 —	1.80	Euripide, Ifigenia	3 —	2.80
Dame, Nouveau dictionnaire roumain franeais	5 —	3.90	Florantin, Reforma metoadelor	2.50	— 50
Dame, Nouveau dictionnaire franeais roumain	5 —	3.90	Fagure, Schițe	2.50	1.95
Dame, Istoria României contemporane	2.50	2.20	Filip, Monografia raselor de găini	2 —	1.70
Demetrescu, Izvoade	1.80	1.50	Fortunatu, Cultura prunului	2 —	1.60
„ Priveliști	3.50	2.90	Freytag, Dare și avere, vol. I. 3.50 cu 2.50, vol. II	3 —	2.25
„ Senzitive	1 —	— 75	Gane, Păcate mărturisite	3 —	2.20
Demetriad, Opere dramatice	5.50	5.10	„ Zile trăite	3 —	2.50
Densușianu, Românii buni și Români răi	1.50	1 —	„ Pagini răslețe	2.50	2.20
Derblich, Afecțiunile simulate	4.50	2.80	Gabrovanu, Dina și Dana	2 —	1.60
Dimitrescu, Quatrene	1 —	— 80	Georgescu, Albanezii	3 —	2.30
Din scrierile și cuvântările lui I. C. Brătianu	3 —	2 —	Ghica, Scrisori către V. Alexandri	3.50	2.80
Dinescu, Metodă pract. de cusut, croit etc.	4.50	2.30	Ghica, Convorbiri ec. I/II	5 —	4 —
Dușescu-Duțu, Considerațiuni critice asupra poeziei noastre populare	2.50	1.50	„ „ „ III	1.50	1.20
Dușescu-Duțu, Jianu	1 —	— 90	Gorun, Alb și negru	3 —	1.80
			„ Câteva versuri	2 —	1.50
			Gramă, A magyar nyelv tanítása	4 —	3.20
			Grigoriu, Teatru de familie	5 —	4.40